

Näkökulmia kirjoitustulkkauksesta kuurosokeille henkilöille

Tulkkitoiminnan yhteistyöryhmä, Kielisilta 1/2014

Kuurosokean asiakkaan tulkkaukseen sisältyy viestin kielellisen välittämisen lisäksi kuvailu ja opastaminen. Koska kirjoitustulkkitutkukseen hakeutuu henkilöitä hyvin erilaisin taustoin, toisilla kirjoitustulkeilla on kuvailu- ja opastuskursseja suoritettu aiemman koulutuksen yhteydessä, toisilla ei. Tässä artikkelissa pohditaan, milloin kirjoitustulkki voi toimia kuurosokean asiakkaan tulkkina.

Kuurosokeat kirjoitustulkkauksen käyttäjät ovat kuuroja, kuuroutuneita tai huonokuuloisia, joilla on lisäksi vaikea-asteinen näkövamma. Tietotekniikkaohjelmistojen ja apuvälineiden kehityksen myötä kirjoitustulkkausta pystyy käyttämään myös sokeat ja näkövammaiset asiakkaat, sillä luettavan tulkkeen ulkonäköä voi mukauttaa asiakkaan tarpeisiin. Esimerkiksi tulketta voi lukea joko visuaalisena tekstinä tai pistekirjoituksena, tai kuunnella puhesyntetisaattorin lukemana. Myös näytön ominaisuuksia sekä tekstin fontin kokoa ja kontrastia taustaan voi muunnella monipuolisesti. Nämä tekijät voivat vaikuttaa ratkaisevasti lukemiseen.

Tulkkaustilanteet vaihtelevat sen suhteen, tarvitseeko kuurosokea tulkkauspalvelun käyttäjä opastusta vai ei, ja minkä verran hän toivoo kuvailua. Esimerkiksi kuurosokea asiakas voi käyttää yksinomaan kirjoitustulkkausta, jos paikka on tuttu ja valaistus hyvä. Tällöin kirjoitustulkilta ei ole välttämätöntä edellyttää opastustaitoa. Toisissa tilanteissa kuurosokea henkilö taas tarvitsee kirjoitustulkkauksen lisäksi muitakin tulkkausmenetelmiä, kuten kädestä käteen viittomista tai haptiiseja.

Kirjoitustulkkitutkutus on nykyisin noin vuoden kestävä monimuotokoulutus, joka päättyy tulkkitutkukseen. Koulutus sisältää ensisijaisesti kirjoitusnopeuden harjoittamista, tekstin tiivistämisen opettelua sekä tulkin ammattitaitoja. Siihen kuuluu johdatus eri asiakasryhmiin, jossa käsitellään lyhyesti myös kuurosokean asiakkaan kommunikaatiota sekä tulkkaukseen kuuluvaa kuvailua ja opastusta. Tällainen koulutus ei kuitenkaan riitä antamaan opastamisen tai kuvailun taitoja. Nämä kurssit tulisi kirjoitustulkin suorittaa erikseen voidakseen tulkata kuurosokealle asiakkaalle yksin.

Kirjoitustulkkaus on kuitenkin usein paritulkkausta, ja kirjoitustulkin työpari tuo tilanteeseen lisää mahdollisuuksia. Jos työparilla on kirjoitustulkkitutkituksen lisäksi kuurosokeisiin asiakkaisiin suuntautunut viittomakielen tulkin koulutus, kuvailu ja opastus onnistuvat. Työparina voi olla myös henkilö, jolla on henkilökohtaisen avustajan tai viittomakielen ohjaajan koulutus. Tällöin avustaja tai ohjaaja voi huolehtia asiakkaan opastuksesta ja avustamisesta

esimerkiksi taukojen aikana. Jos työparina on toinen kirjoitustulkki, silloin ainakin toisella kirjoitustulkilla tulee olla opastuskoulutus, jotta mahdollisesti tarvittava liikkuminen olisi turvallista. Tulkkien tulee myös pystyä kohtaamaan kuurosokea asiakas ja kuvailemaan kielellisesti.

Tulkkauspalvelun toteutumisen kannalta on tärkeää, että kuurosokeilla henkilöillä on mahdollisuus käyttää kirjoitustulkausta silloin, kun he kokevat hyötyvänsä siitä. Siksi on tärkeää saada asiakkaan tarpeet kirjattua asiakasprofiiliin siten, että profiilista ilmenee mm. erilaiset tulkkausmenetelmien yhdistelmät. Näin asiakkaiden tarpeet ja kirjoitustulkkien taidot saataisiin kohtaamaan.

Lisätietoja:

Riitta Lahtinen, Suomen Kuurosokeat ry, 0400 624 307,
riitta.lahtinen@kuurosokeat.fi

Riitta Loippo, Suomen Kirjoitustulkit ry, 050 5609 719,
riitta.loippo@omnivus.fi